

Rapport till socialnämnden

Socialförvaltningens verksamhetsplan 2020-2023

Förvaltningens rapport

Lämnad på socialnämndens sammanträde 2020-05-18

Ansvarig för rapport, Elisabeth Kántor, socialchef

Analys och hantering budgetavvikelse för försörjningsstöd

Vad har vi fått fram?

Det har framkommit att det finns ett antal människor som har varit inskrivna på Jobbcentrum för sysselsättning och stöd mot självförsörjning som återkommit till att ansöka om försörjningsstöd. Anledningen beskrivs vara att individen har större svårigheter än vad som bedömts och personer har haft tillfälliga anställningar som upphört.

Arbetsträning på Joar Socia behöver startas mer skyndsamt än vad som har varit i dag både utifrån de som bor på socialförvaltningens missbruksboenden och utifrån de som löpande ansöker om försörjningsstöd.

Den 1 juli 2019 förändrades rutinen gällande egenavgift för de som placerats för vård eller skydd. Förändringen som genomfördes innebar att alla ska betala lika mycket i egenavgift istället för att den skulle beräknas individuellt. Det innebär att under perioden 2019 och första delen av 2020 har ca 215 000 kronor utbetalats i försörjningsstöd avseende egenavgifter.

En grupp som ökat i omfattning inom ramen för försörjningsstöd är personer som är utsatta för våld. Av personer som skyddsplacerats, hittills under år 2020, har endast 2 av 17 haft egen försörjning. Resterande ansöker om försörjningsstöd för sitt uppehälle.

Ett annat område som med största sannolikhet påverkar kostnader för utbetalt försörjningsstöd är boendekostnader. I Enköping finns flera bostadsområden där hyrorna för bostäder överstiger högsta godtagbara hyra enligt socialnämndens riktlinjer för försörjningsstöd.

Under 2020 har e-ansökan för åter-ansökningar om försörjningsstöd implementerats. Detta har medfört att det tar kortare tid att hantera åter-ansökningar som sker digitalt jämfört med då det sker via fysiska handlingar.

Varför blev det så?

Inom ramen för Jobbcentrum så har personer gått vidare till studier, anställningar och/eller tillfälliga anställningar. Tillfälliga lösningar kan medföra att personer återkommer till att ansöka om försörjningsstöd. Därtill har förvaltningarna och Arbetsförmedlingen som samarbetar inom ramen för Jobbcentrum olika prioriterade grupper vilket medför att meningsskiljaktigheter kan förekomma om vem eller vilka som ska skrivas in. En låg grad av gemensam samsyn och tydlig målgruppsuppföljning är ett tänkbart svar på varför det blivit så.

För de personer som står längst bort från arbetsmarknaden så sker en bedömning om en arbetsträning är mer aktuellt än inskrivning på Jobbcentrum. Då kan det istället vara mer aktuellt med ett bistånd som verkställs inom ramen för Joar Socia.

När det gäller arbetsträning och sysselsättning så har fokus från försörjningsstödhandläggarna framför allt varit att skriva in deltagare inom ramen för Jobbcentrum. Det har funnits och finns en stor tilltro till individens egen förmåga att söka arbete på den öppna arbetsmarknaden. Utifrån detta så har vi sett ett behov av en tydligare styrning mot sysselsättning och arbetsträning på både Jobbcentrum och Joar Socia.

De som bor i socialförvaltningens missbruksboenden har fokuserat på att delta i öppenvårdsbehandling och att därefter påbörja sin arbetsträning.

När det gäller egenavgifter så är tanken att de som är placerade ska bidra till sin egen försörjning som ett led i en normalisering med utgångspunkt i att se sina egna resurser och ta ansvar för sin egen livssituation.

Då personen uppbär försörjningsstöd utbetala ersättning för egenavgiften och summan kommer att cirkulera i förvaltningens egna system.

I ärenden där våld förekommer sker vid första ansökan om försörjningsstöd en mer generös bedömning utifrån personernas ofta svåra situation som de inte haft möjlighet att planera inför. I gruppen så är det vanligt förekommande att dubbel boendekostnad beviljas under uppsägningstid av tidigare bostad och att flyttkostnader beviljas i högra utsträckning än i andra ärenden. I de ärenden där flyttkostnader inte är aktuella så beviljas istället försörjningsstöd till ny hemutrustning för att den enskilde ska kunna etablera sig på ny ort.

Utifrån den rådande bostadsbristen har de högre hyrorna godkänts i en majoritet av ärendena med information till berörda personer att de erhåller så kallat skäligt rådrum¹ att söka och byta bostad. Ibland har personer flyttat till Enköping och där tidigare kommun betalt befintlig hyra i den nya bostaden, vid en del tillfällen är det sociala kontrakt och ibland har personer tackat ja till den bostad de kan få. När avslagsbeslut har fattats runt dessa hyror har Förvaltningsrätten meddelat att de berörda personerna behöver få skäligt rådrum. När tiden för rådrummet har upphört och ingen ny bostad finns så har Förvaltningsrätten menat att rådrummet ska förlängas.

Detta är dock något som Kammarrätten gjort en annan bedömning av då de bedömt att skäligt rådrum inte ska förlängas.

Återsökningar som sker digitalt beräknas automatiskt via verksamhetssystemet vilket gör att underlagen för beslut är klart när ansökan når handläggaren. När ansökan sker via fysiska handlingar behöver försörjningsstödhandläggaren manuellt hantera ansökan och beräkning i verksamhetssystemet vilket kräver längre tid per ansökan.

Vi hanterar resultat genom följande åtgärder

Förvaltningens ledning fortsätter arbetet med en tydlig styrning och uppföljning att sysselsättning är ett krav för att uppbära försörjningsstöd. I det arbetet och för utfallet av kvalitén på samtalet med personen är det avgörande att samverkan fungerar i våra interna samarbetsområden t.ex. Jobbcentrum och Joar Socia.

Att aktiviteter/sysselsättning finns att erbjuda är avgörande för att ställt krav ska vara möjlig att följa upp. Förvaltningens ledning ska ta ett större ansvar för att föra dialog med medarbetarna om hur arbetet bedrivs.

Förvaltningens bedömning är att alla målgrupper som finns inom försörjningsstöd behöver få möjlighet till arbetsträning och sysselsättning i syfte att bli självförsörjande. Det är angeläget att samsyn och samarbete etableras för att säkerställa att de enskilda som är aktuella får det stöd som de bedöms behöva för att kunna nå målet. Åtgärder för att utveckla arbetet har inte fått full effekt gällande samsynen och samarbetet.

Fortsatt planering finns framtagen för sysselsättning inom ramen för Joar Socia med en tydlig uppföljning. Den avser både de som bor på missbruksboendena och de som löpande ansöker om försörjningsstöd.

De som bor på socialförvaltningens missbruksboenden bedöms behöva arbetsträna för att skapa ett socialt sammanhang utöver den pågående öppenvårdsbehandlingen för att minska återfallsrisken och minimera det mänskliga lidandet. Vi kommer att göra en översyn av inskrivningsrutin och uppföljning av insatser kopplat till boende och sysselsättning.

Ett arbete pågår runt egenavgifter då det finns ett behov av att justera rutinen för att undvika att försörjningsstöd skickas mellan socialförvaltningens olika konton. Förslag till nämnd i juni. Ett utvecklingsarbete ska ske för att stärka försörjningsstödshandläggarna i arbetet med att bedöma rätten till försörjningsstöd i ärenden där våld i nära relation föreligger.

Ett arbete pågår i försörjningsstödsteamet med kostnader som avser höga hyreskostnader samt att en aktiv diskussion sker gällande skäligt rådrum. Effekten av att det arbetet ska utmynna i att försörjningsstöd till

¹ Skäligt rådrum är en meddelad tidsperiod med ett startdatum och slutdatum. Tidsperioden för rådrum är individuell utifrån vad som kan vara lämpligt i det enskilda ärendet.

boendekostnader inte ska beviljas utöver högsta godtagbara hyra vilket beräknas ha en positiv effekt på utbetalt försörjningsstöd.

Analys och hantering av budgetavvikelse för vårdkostnad barn och unga

Vad har vi fått fram?

Vi ser att arbete behöver förbättras både innan placering sker och under placering. För att möta familjers omfattande behov där det finns hög risk och lågt skydd för barnen, behöver omställning av förvaltningens resurser äga rum. Det innebär strukturerat samgående mellan öppenvård och myndighet med syfte att förhindra placeringar. Enköpingsmodellen som ska stödja prioriteringsarbetet används i dagsläget inte.

Analysarbetet avseende vilka ärenden som ska prioriteras behöver förbättras. Analysen måste upp till en övergripande generell nivå, då det tidigare analysarbetet varit på detaljerad individnivå. Bedömningen är att vi på ett bättre sätt ska använda analys underlaget för att bedöma resurser kopplat till identifierade behov. Förvaltningen kan konstatera att antalet beviljade insatser för familjer vars problematik kan bedömas som låg behöver minska. Detta behöver genomföras för att resurs i öppenvård ska prioriteras till arbetet med familjer där det finns större oro och för att extern placering ska kunna undvikas. Familjer där vi bedömer att oron är lägre och som har mer egen kapacitet ska i första hand hänvisas till öppen ingång.

Förvaltningen konstaterar vidare att det som är kostnadsdrivande gällande vården är dyra HVB-placeringar, fortsatt många placeringar i konsulentstödda familjehem utan en obruten vårdkedja med planering för hur barnen och ungdomarna ska bli självständiga. Vi måste också på ett bättre sätt säkra att flera barn och ungdomar i samhällsvård får stöd och insatser via öppenvården.

Varför blev det så?

Implementeringen av justering av vår organisation har tagit längre tid än vår ambition var, vilket bland annat visat sig i att struktur och styrning gällande uppföljning och analys brustit. På grund av detta har mycket tid lagts på att tillsammans arbeta fram samverkans modeller som ska hålla över tid. Uppföljningen av arbetet med Enköpingsmodellen visar att vi inte styrt och följt modellen vilket fått konsekvenser i prioritering och styrning av resurs.

Vi konstaterar att en tillräcklig prioritering av att säkerställa rekrytering av och stöd till interna familjehem inte skett fortlöpande.

Vi hanterar resultat genom följande åtgärder

Vi börjar använda Enköpingsmodellen i kategoriseringar gällande alla delar i verksamheten, enligt fattat beslut. Enköpingsmodellen kommer vara vägledande då det gäller hur vi ska planera våra resurser och ge oss ett bättre underlag för uppföljning.

En arbetsflödesmodell är framtagen för vårdkostnaderna där vi kommer kunna se vilka insatser som leder till att vi ska kunna förhindra extern placering och att utsluss av pågående placeringar kan möjliggöras. Beslutet om att omfördela och prioritera resurser på öppenvården verkställs i den ordning som är igång för att genomföra insats på hemmaplan. De framtagna aktiviteter som ska leda till förändrat arbetssätt för familjehemsvården ska prioriteras och genomföras.

Analys och hantering av budgetavvikelse för vårdkostnad vuxen

Vad har vi fått fram?

Förvaltningen gör en generell reflektion att det kommer vara en fortsatt stor utmaning att få resurserna för de individer i samhället som är i behov av insatser och stöd från socialtjänsten att vara tillräckliga.

Förvaltningen har använt processledaren i våld för att säkerställa kvalitet i arbetet. Vi ser en förbättring i att våldet beskrivs i insatserna som beslutats. Vi har genomfört gemensamma möten i form av SIK² som en del i kvalitetsarbetet gällande våld. Förvaltningen genomför en uppföljning av SIK mötena för att säkerställa att de används på det sätt som är syftet.

Förvaltningen har gjort en justering kring processledarens uppdrag i arbetsprocessen för att tydliggöra roller och samordning. Vi har sett att mängden ärenden där våld finns med ökar. Vi har också sett att den totala mängden ärenden som inkommer och aktualiseras till vuxen teamet utredning är den samma. En slutsats utifrån det är att antalet ärenden som aktualiseras utifrån missbruk har minskat. Öppenvården beskriver en ökning av antal ärenden hänvisade från mottagning till öppen ingång.

Varför blev det så?

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av systemiskt arbete gällande handläggningen av vålds ärenden. Vi behöver vikta risk och behov av skydd hos den enskilde för att bedöma vilken nivå av insats som behövs. Förvaltningen konstaterar att vi i större utsträckning behöver använda våra egna boenden vid skyddsplaceringar.

Vi hanterar resultat genom följande åtgärder

En systematisk samordningsmodell i handläggningen av våld i nära relationer behöver utformas och som vi utgår ifrån i vår styrning och uppföljning.

Förvaltningen ska säkerställa användandet av interna insatser i första hand med målbilden att minska eller korta ned externa placeringar.

Sammanfattning ekonomisk rapport

Socialnämnden redovisar ett underskott på 5 mnkr i tertialbokslutet. De verksamheter som avviker negativt från budget är framförallt ekonomiskt bistånd, våldsärenden och placeringar av barn och unga.

Kostnaderna för försörjningsstödet fortsätter att öka och överskrider budgeterad nivå. Faktorer som att konjunkturen mattas av, arbetslösheten stiger och Arbetsförmedlingens uppdrag minskar leder till ett ökat behov av försörjningsstöd som tog fart redan i höstas. Kostnadsökningarna förklaras inte enbart av att antalet individer blir fler utan även hushållens genomsnittliga behov ökar. Orsakerna är fler som att storleken på hushållet ökar, ökade boendekostnader eller att hushållen får minskade inkomster i form av till exempel aktivitetsstöd för deltagande i Arbetsförmedlingens insatser.

Placeringar av barn och unga på SIS-institutioner³ och i konsulentstödda familjehem ligger över budgeterad nivå och förklarar underskottet inom barn o unga. Vårdbehoven är mer komplexa och i flera ärenden skulle psykiatrin behöva involveras. Placeringar i egna familjehem är en fortsatt inriktning under året. En institutionsplacering med extra hög dygnskostnad belastar barnavården första tertialet. Den placeringen kommer att övergå till en placering med lägre

² Interna möten – samverkan i komplexa ärenden

³ Statens institutions styrelse

dygnskostnad.

Inom vuxen vården fortsätter våldsärendena att ligga kvar på en hög nivå och signaler finns att just dessa ärenden kommer att fortsätta att öka ännu mer som en följd av fler människor tillbringar mer tid tillsammans i hemmet. 0,3 mnkr kommer att erhållas från statligt håll riktat mot våld.

Prognosen i april hamnar på -215 mnkr, en försämring mot budget med 15 mnkr.

Covid-19

Utifrån beslut fattat av kommunfullmäktige kommer inga tillsynsavgifter för tillståndsprövning och tillsyn enligt alkohollagen samt vid försäljning av tobak, folköl, e-cigaretter, påfyllnadsbehållare och vissa receptfria läkemedel att tas ut under året. Effekten för socialnämnden beräknas bli ett intäktsstapp på 1,25 mnkr.

Effekter på försörjningsstödet som en följd av Covid-19 väntas ta fart under sommaren för att ytterligare stiga under hösten. Försörjningsstödet beräknas öka ytterligare med 2 % motsvarande 1 mnkr som läggs till den redan försämrade prognosen

Våld in nära relationer beräknas öka när otryggheten för både vuxna och barn ökar. Mer tid tillsammans i hemmet kan få negativa effekter i redan utsatta familjesystem och socialnämnden kan komma att ytterligare behöva bevilja insatser på t.ex. skyddade boenden.

Förvaltningen gör i nuvarande läge även bedömningen att det kan komma behövas fler och mer omfattande insatser för barn och ungdomar utifrån ökad psykisk ohälsa. Det är i nuläget svårt att göra en prognos vad den eventuella ökningen blir. Ytterligare underlag och prognos kommer att kunna lämnas vid delårsrapportering 2.

Förvaltningen gör bedömningen att kostnaderna för socialnämnden totalt kommer att kunna öka med 3 mnkr kopplat till Covid-19.